

# VIKERKAAR

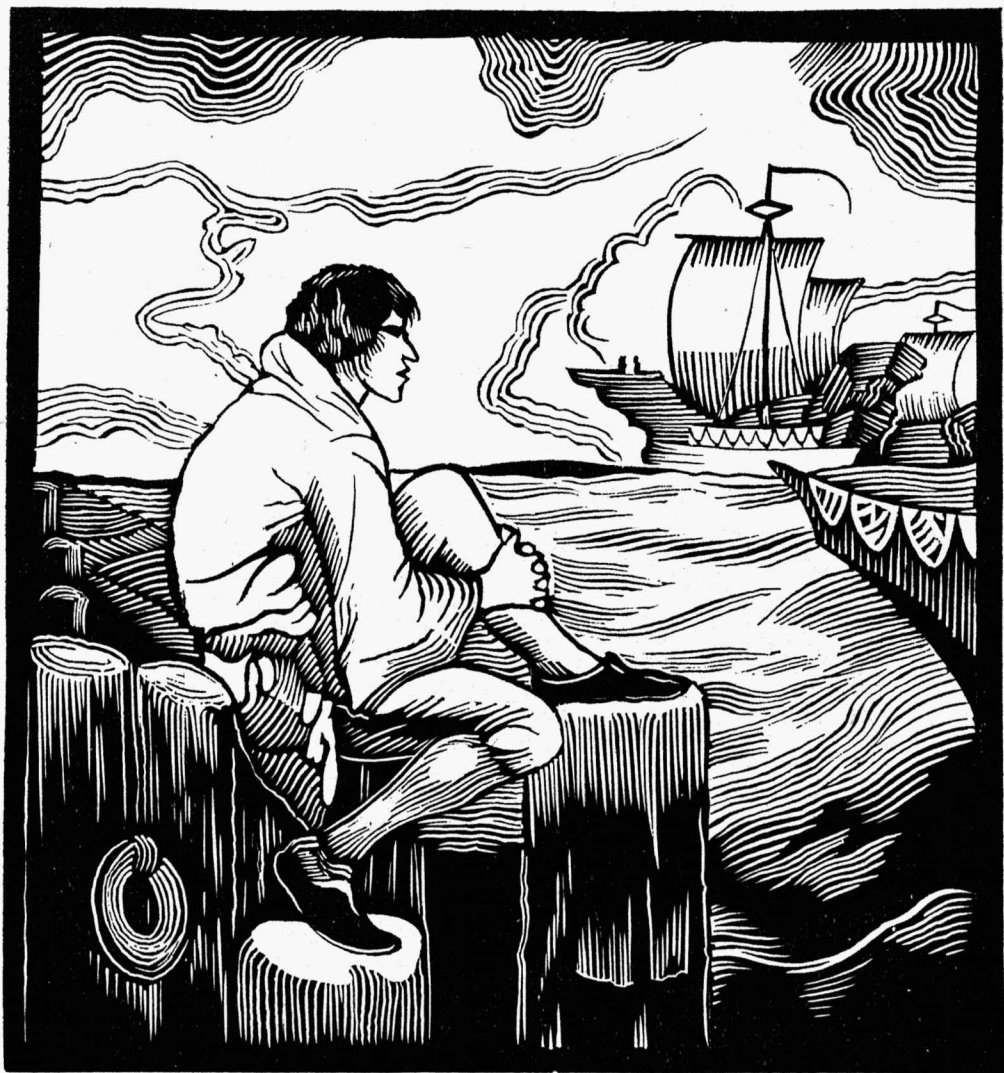
EESTI NOORSOO RAAMAT-AJAKIRI

VII AASTAKÄIK

Nr. 17

Toimetaja M. NURMIK

1932



E. LUNDBERG-NYBLOM

# ÕNNESÕRMUS

TÖÖKOOL TALLINNAS



Toimetaja L. Jürisson. Haapsalu, Võnnu t. 13.

Mis tõi meile 1931. aasta ?



Möödunud aastal ilmus üle maailma 1784 postmarki, neist 422 mitmesuguste juubelite puhul ja häätegevaid, nagu Eesti Punase Risti postmargid; õhuposti marke ilmus 248, kokku 670 postmarki, milliste järele ei ole tungivat tarvidust. Möödunud aastal ilmunud markide arvu maailmajagude järele kujutab sel leheküljel leiduv diagramm, millest nähtub, et kõige rohkem uusi marke ilmus Aafrikas, kuna varem selle poolst sammus esirinnas alati Euroopa. 1931. aastal ilmunud markide arv ületab 1930. aasta oma 124 võrra. Võrrelge see diagramm 1930. aastal ilmunud markide diagrammiga („Vikerkaar“ nr. 7 — 1931).

#### Tartu ülikooli juubelpostmargid.

Nagu „Päevaleht“ teatab, annab postivalitsus Tartu ülikooli 300 a. juubeli puhuks, mida pühitsetakse tuleval suvel, välja erilised juubelpostmargid. Margid tulevad 2-, 10-, 12- ja 20-sendilised ning neil on kujutatud mitmesuguseid ülikooli asutisi. Marke hakatakse varsti trükkima riigitrukikojas.

# Õnnesõrmus.

*Ellen Lundberg-Nyblom.*

*Autori loal rootsi keelest Ann Tamm.*



li kord rüütel, kes elas oma abikaasaga ühes vanas lossis metsaserval. Loss oli lagunened ja lage, sest rüütel oli vaene mees, hoolimata vapist ja rüütli- ketist.

Aga nad mõlemad olid õnnelikud inimesed. Ainult ühest tundsid nad puudust: neil ei olnud lapsi. Kui nad enam sugugi noored ei olnud, läks nende soov siiski täide. Ja nende suureks rõõmuks oli see poeg. Nad panid talle nimeks Unico; see tähendab ainuke — ja neile jäigi ta ainukeseks.

Päev, mil teda pidi ristitama, oli sünge hilissügise-päev. Paljas mets ägas tormis, tasandik allpool metsa lebas külmana ja hallina, jää läikis kraaviveel, ja varesed karjusid tormist üle.

Et rüütli oli ainult üksainus ratsahobu, istus ta selle selga ja tõstis oma abikaasa enese ette sadulakabale. Tema paksu mantli all lebas väike Unico valges lambanahas ja magas.

Tee oli pikk ja vaevarikas. See läks järsku märke üles, sagedasti mööda kuivaks jäänud jõesängi, kus hobuseraudade haigid löid sädemeid vastu reetlikke veerevaid kive.

Viimaks kuulsid nad ülalt mäetipult väikese kiriku kella- helinat, ja nüüd muutus tee siledamaks ja laiemaks. Rüütli päikesest ja tuulest tõmmuks muutunud nagu oli pingutuselt punane, kui nad lõpuks saabusid kiriku väravale. Ta abi- kaasa selle vastu oli kahvatu, valge nagu lumi, mis vaikselt hakkas sadama nende ümber.

Kui pühalik talitus oli mööda ja nad tulid välja külm- rõskest kirikust, sadas ikka veel lakkamatult lund. Aga torm oli vaikinud. Väike Unico magas oma ema mantli all, vaik- selt ja punapõselisena nagu pai ja priske laps kunagi.

„Me ratsutame tagasi koju maanteed mööda. Mets ei ole sünnis nüüd hämaruses,“ ütles rüütel. Ja nii see jäigi.

Kui nad tüki maad olid ratsutanud, kohtasid nad üht ratsanikku, kes tuli neile tugeva traaviga vastu.

„Hallo!“ hüüdis ta lõbusalt, „miks ei kutsutud mind vade- riks?“

„Ei olnud üldse ühtki vaderit,“ vabandas end rüütel. „Meil ei ole võimalik pidada mingit ristsepidu.“

„Mis sellest! Teie kõige vanem sõber! Kas ei peaks

tema tohtima poisist väikestki osa saada? Laske mind teda vaadata.“

Väikese ema avas mantli hõlma, mille all magas Unico. „Suurepärane!“ hüüdis võõras rüütel. „Tast saab tubli poiss!“ Ja ta naeris kõvasti.

„Jah,“ jatkas ta, „ma tulin ainult, et õnne soovida, ja mulle ei ole vaja mingit pidusööki. On ainult üks väike asi; tahaksin, et teie poeg saaks selle pärast mind endale. Mis on poisi nimi?“

„Unico,“ vastas ema häbelikult.

„Ei ole paha. Ja selle siin saab ta endale!“

Ta tõmbas käest oma paksu põdranahkse kinda ja osutas üht sõrmust, mida ta kandis esimeses sõrmes. See oli paks kuldsõrmus, täis kühmi ja muhke. Selle keskel asetses suur sinine kivi, mis oli lihvitud kuplikujuliseks. Ja olgugi et taevast oli tumedat ja sadas tihedat lund, nägid vanemad, kuidas sinisest kivist paistis nagu kiirtetuli.

„See on õnnesõrmus,“ ütles rüütel madala häälega. „See ei lahku minust iialgi. Aga surra tuleb ikkagi. Ja niipea kui olen surnud, peab see toodama teie pojale. Ma võiksin ju anda talle hobuseid ja põlde ja maju. Aga see sõrmus kaalub need kõik üles. Ainult ettevaatust sellega! Iialgi ei tohi seda kaotada!“ Ta tõstis hoiatades käe.

„Ära kõnele surmast,“ ütles Unico isa tagasitõrjuvalt. „Sa oled veel noor, tugev, priske ja õnnelik. Sa võid elada palju aastaid.“

„See ei ole mitte mina, kes määrab selle asja,“ vastas teine rüütel naerdes. „Aga siit pöörab tee minu kodu poole. Mind oodatakse sääli. Sellepärast elage hästi!“

Ta viipas lühikeseks jumalagajätuks ja andis hobusele kannuseid.

„Ela hästi ja ole tänatud! See on suur sõpruseavaldus, mis oled osutanud meie poja vastu!“ hüüdis rüütel oma sõbrale järele, kes kihutas minema läbi tuiskava lume. Ja varsti oli ta nende silmist kadunud.

Edasi läks Unico vanemate sõit, nii kiiresti kui see oli võimalik.

Tuli hämarus, ja ikka sadas lund, vaikselt, pehmelt ja külmalt. See muutis kogu maa valendavaks ükskõige, kus ekslevad pilgud, harjumatud valge vaibaga, mis pühkis ära teed ja piirid.

Nende vana loss lebas hallina ja süngena pimeduses, kui nad lõpuks sinna saabusid. Aga üks vanadest teenritest oli teinud tule magamiskambrisse, ja kui Unico ärkas, sai ta

kuivad riided ja sooja piima, ja siis uinus ta jälle, nagu üks pai, priske laps peab tegemagi.

Rüütel ja ta abikaasa olid varsti peaaegu unustanud kohutamise ratsanikuga ristimispäeval.

Talv möödus ja suvi möödus. Unicole olid tulnud esimesed hambad ja ta roomas ühel päeval neljaköpili ringi väljas terassil, kuhu paistis soojalt sügispäike.

Sääl tuli üks noor mees. Ta kandis käes väikest lihtsat kasetohust karpi, mida ta palus võida ära anda rüütlile. Karp oli nõoriga kinni köidetud ja varustatud suurepärase vahapitsatiga. Nende sõber, rüütel, oli surnud. Ta oli viga saanud hobuse seljast kukkudes, ja ühe päeva raskete piinade järele oli ta heitnud hinge. Viimne, mis ta öelnud, oli olnud käsk otsekohe saata kinnipitserdatud karp Unico isale.

Karbis oli väike nahkkott. Ja kotis oli sinise kiviga sõrmus.

Õnnesõrmus!

Rüütel pööris teda päikese käes ja nägi salapärasest väikest kiirtetuld kivi sügavuses. Ta proovis seda Unico väikestesse tömpidesse sõrmedesse. Paksus sõrmuses oli ruumi kahel. Selle jaoks tuli veel kasvada.

Siis pani ta selle ühte hästi lukustatud kasti oma magamiskambrisse. Aga ta mõtted läksid sagedasti selle juure. Kas oli see tõesti tõsi, et sel oli võim anda õnne ja hääd käekäiku sellele, kes ta omas?

Küllalt iseäraline nägi ta välja, nii et see võiks olla õige. See aasta oli Unico vanematele õnnelikum kui ükski teine kogu nende abielu kestes. Viinamarjad, kastanid, nisu, mais, kõik lokkas ja andis ülirohket saaki.

Rüütel võttis nõuks muretseda juure paar hobust ja mõned lehmad. Ta lasi parandada lossi katust, pani suure karunaha saali lahtise kamina ette ja lasi osta abikaasat lõngu ja palgata naise kuduma.

Loss sai nagu teise värvingu. Ei näinud sääl enam välja nii hallitanud ja rottide näritud, ja rüütel ja ta abikaasa naeratasid vaikselt teineteisele vastu, kui nende pilgud kohtasid. Aga sõrmusest ei kõnelnud nad kunagi.

Vahest, kui rüütel oli ükski, võttis ta selle välja, vaatas seda ja silitas ettevaatlikult külma sinist kivi ja pani selle siis jälle lukustatud kasti. Kindlasti oli see see, millele ta võlgnes tänu oma kõigi ettevõtete kordamineku eest!

Ja pika rea aastate jooksul läks kõik samal kombel. Ilmastik oli soodus. Põllud ja puud vajusid rohke saagi all. Loomakarjad kasvasid suuremaks ja andsid hääd sissetulekut. Hakkas valitsema kord niihästi seespool kui ka väljas-

pool lossi. Sõnakuulelikud teenrid töötasid igalpool, ja ümar-dajatetoas kedrati, kujuti ja õmmeldi aasta läbi.

Unico kasvas ilusaks, tugevaks poisiks, kes töötas usi-nasti isa mõisas põllu- kui ka metsatöös. Temast sai varsti kõigis asjus isa parem käsi, ja neil oli alati tähtsaid asju arutada.

Sääl juhtus midagi kurba. Kui Unico oli kaheksateist-kümneaastane, surid ta vanemad, mõlemad, ühepäevase vahe-aja järele.

Vaikne, hää kodu oli tühi ja õudne. Unico istus üksi lossis, ümbritsetud kohustest, kasudest ja arvurikkast teenrite hulgast — aga siiski üksi.

Õnnesõrmus, mida ta nüüd kandis sõrmes, ei suutnud vaigistada ta igatsust.

Ta vanemad ja tema olid alati püüdnud sama eesmärgi poole. Mõisa õnn ja häda oli nende mõtete algus ja lõpp. Väljaspool seda nõiaringi ei olnud nende jaoks midagi olemas. Ja nende vahel oli alati olnud usaldus ja armastus, kuni lõpuni.

Kui oli möödunud viis aastat, ei suutnud Unico üksin-dust enam välja kannatada.

Ta asus kosjateele.

Ja ta ei tarvitsenud minna kaugele. Põiki üle jõe naaber-rüütli lossis leidis ta noore neiu, kelle ta tahtis valida endale pruudiks. Nad olid näinud teineteist juba varemini, sest nende vanemad olid olnud sõbrad. Ja oli üsna loomulik, et noor Gita pulmapäeval pärast laulatust ratsutas üle võlvitud kivisilla, mis lahutas mõlemaid omandusi, ja oma kammerneitsite saatel asus teele üles Unico lossi poole.

Sääl ülal oli kõik ehitud piduks. Pärjad rippusid uste kohal, värvikad vaibad kaunistasid seinu, ja igalpool põlesid tuled lahtiseis kaminais, sest oli tulnud sügis.

Torniaknast võis noor lossiproua hästi näha alla oma vanematekodu. Ja tal oli kombeks alata päeva sellega, et ase-tuda sinna ja lehvitada valge rätikuga. See oli hommikutervit-us, mis ta saatis oma vanematele.

Kui oli möödunud aasta, seisis Unico ühel külmal sügis-hommikul ülal torniaknal ja lehvitas punast rätikut. See tähendas, et oli sündinud poeg. Selle märgi üle oli enne kokku lepitud.

Poeg! Gita ja Unico seisid ja vaatasid väikese vast-sündinu pääle rõõmust säravail silmil.

„Temast võib saada tubli poiss,“ ütles Gita.

„Ja õnnelik,“ lisandas Unico.

„Töökas!“ jatkas Gita.

„Ta saab jatkama mu vanemate ja minu tööd siin mõisas,“ otsustas Unico.

Gita naeris.

„Aga mõtle, kui tal peaks tulema huvi hoopis millegi muu vastu?“ ütles ta vastu.

„Huvi?“ Unico kortsutas kulme. „See puuduks veel. Siin ei küsita mitte huvist, siin on küsimuses sõnakuulmine!“

Ta lõi korruga nii kõvasti käega vastu lauda, et sinise kiviga sõrmus kõlises. Unico kahvatas. Kas oli ta ehk oma õnesõrmusele viga teinud? Ta vaatas selle hoolega läbi.

„Sinust saab vali isa,“ ütles ta noor abikaasa kõheldes. Talle paistis, nagu näeks ta oma meest üsna uues valguses.

„See saab minust küll,“ vastas Unico silmi kivilt tõstmata. — Kas see tõesti ei olnud viga saanud?

Väikelele vastsündinule pandi nimeks Primo, see tähendab esimene. Sest loomulikult pidi tulema veel terve rida poegi.

Aga ei tulnud enam ühtki.

Kui mõni aasta oli möödunud ja Primo ikka oli ainuke laps, ütles Unico ühel päeval pahasel toonil:

„Kui ma oleksin aimanud, et tema pidi jääma ainukeks, oleks ta võinud niisama hästi saada minu nime! See on ilus nimi!“ Aga nüüd oli liig hilja teha midagi selles asjas.

Aga Unicost sai, imelik küll, vali isa oma pojale, nagu ta pool naljapärast oli ähvardanud ta hälli juures. Ta nõudis temalt palju ja karistas valjult iga väikest eksitust.

Primo kasvas üles, priske, ilus ja elav, täis tööhimu ja mõtteid, aga ka täis unistusi ja „rumalaid fantaasiaid“, nagu nimetas seda tema isa.

Ta oli nüüd viieteistkümne-aastane.

„Ta ei koonda oma mõtteid riitavalt, kui ta tööd teeb,“ kaebas Unico, „Jumal teab, kus nad tal on. Ja kas sa võid arvata,“ lisandas ta, „mis tegi ta eile oma vabal ajal? See oli enne päikese loojaminekut. Ta kadus ära, ja enne kui ma arugi sain, nägin teda kõigest hingest jooksvat teed mööda alla läbi viljapõldude ja täpina kaduvat päikesesse.“

„Ja siis?“ küsis Gita innukalt.

„Ta tuli hilja tagasi, väsinud, vaikne — ja läks oma kambrisse.“

„Kas küsisid, kus ta oli olnud?“

„Ja muidugi! — Ta vastas, et olevat, ainult jooksnud läbi metsa teiselpool põlde! Mis jaoks? — Ainult, et tahtnud näha, mis olevat metsa taga!“

„Ja mis oli ta näinud?“

„Midagi, mis sätendas ja elas ja levis nagu hõbekiip. Ja sellesse vajus päike! Sa oleksid pidanud teda ainult kuulma!“

„Meri!“ sosistas Gita.

Unico noogutas. Ta näis olevat murestunud. Primo oli näinud merd. Ja sellest hetkest pääle ei olnud rahu ta hinges.

Kui ta järgmisel korral oma vabadeks tundideks ära jooksis, läks ta otse metsa ja jõudis väikesesse linna üsna mere rannal, kus ehitati laevu. Primo hoidus kaugemale, aga ta neelas kõik silmadega, unustas enese sinna kuni hämarani ja sai isalt karme sõnu, kui ta lossi tagasi tuli. Aga see ei aidanud.

Kui ta järgmisel korral alla randa hiilis, lasti säääl üht suurt laeva vette. See oli ehitud lippudega ja pärgadega, ja kui see libises välja võietud puusängist ja sukeldus alla vette, mis kerkis nagu kullavaht ümber laevanina, kuna meeskond hõiskas ja hüüdis — jah, siis tundis Primo jooksvat üle selja pikka, imelist igatsuse ja õnne kahmu.

See oli elu! Meri! Vabadus! Pinguldatud purjed, vastu tundmatuile maadele! See oli midagi muud kui porine maa ja sumbunud laudaõhk, mis olid ainukesed, mida pakuti kodus töö juures. Aeglaste sammudega pöördus ta lossi tagasi. Ta ei hoolinud sellest, et oli juba pime, kui ta tuli koju, ja et paistsid tähed.

Aga ta isa hoolis sellest palju enam. Ta läks oma pojale vastu, näost kahvatu, käed rusikas.

„Sõnakuulmatu!“ ütles ta kähiseval häälel. „Õieti peaksin sulle peksa andma. Kus sa olid?“

Primo ei vastanud.

„Oma tupp!“ käskis Unico. „Päevavaras! Sa ei tule sääält enne välja kui oled meelt parandanud.“

Kolm pikka päeva istus Primo lukustatult oma toas ja haudus mõtteid. Ta isa oli öelnud, et ta pidavat meelt parandama. Mida pidi ta kahetsema? Ta ei olnud ju midagi paha teinud.

Neljandal päeval palus ta, et ta vangist välja lastaks, ja ta läks otse oma isa juure.

„Isa,“ ütles ta ja vaatas Unicole otse silmi. „Tahan minna merele! Tahan töötada laevadega ja taaklitega ja köitega ja reisida üle laia mere ja näha kaugeid võõraid maid. Ma ei taha jääda siia kogu oma eluks ega käia mööda tuntut, tallatud teid!“

Ta isa kahvatus kuni huulteni.

„Sa jääd!“ hüüdis ta ja lõi käega nii kõvasti vastu lauda,



et õnnesõrmus jällegi kõlises. „Selleks ei anna ma iialgi oma õnnistust!“

„Siis pean katsuma elada ilma oma armulise isa õnnistusest,“ vastas Primo vaiksel. „Olen juba mees, ja olen teinud oma valiku!“

Norus pääga läks ta toast välja.

Isegi ema palved ja pisarad ei aidanud midagi. Meri kutsus teda. Ta kuulis selle hüüdu päeval ja öösel. Ja ta pidi sellele järgnema.

„Ma ei tee ju midagi paha,“ väitis ta ema palvetele. „Mu isa on järgnenud oma kutsele, mina järgnen omale!“

„Aga mõis — mõis!“ nuuksus Gita.

„Maailm on suurem kui mõis,“ vastas Primo vaiksel, „ja ma pean maailma tundma õppima!“ Siis süleles ta ema, öeldes: „Me näeme jälle, ema.“ Aga Gita raputas kaheldes oma ilusat pääd.

Sel päeval, kui Primo jättis maha kodulossi, ei olnud ta isa kodus. Ta oli sõitnud kaugele metsa ühte kohta, kus oli laastanud tuli ja kus sooviti ta nõu ja abi. Kui ta koju jõudis, tuli vana teener talle joostes vastu ja teatas, et ta poeg olevat lahkunud kodust, et sinna iialgi enam tagasi tulla.

Unico ei olnud iialgi üht silmapilkugi uskunud, et Primo võiks tõeks teha oma ähvardused. Ja nüüd oli ta kadunud!

Veri tõusis talle viha pärast pähe. Ta andis hobusele nii tugevasti kannuseid, et see end püsti ajas. Ja siis kihutati galopis alla, lossist mööda, läbi põldude, läbi metsa, üle madaliku, välja mere ääre.

Aga Unico tuli liig hilja.

Laev, mis viis ta poja kaugetesse maadesse, kiikus juba paisul purjedes, mida kuldaski õhtupäike, kaugel merel.

Kahvatult, allavajunud pääga pööris Unico lossi tagasi. Ta nägi korraga vana välja. Viha kees temas, võimetu viha, mis oli lähidane põlgusele. Kes oli ta poeg? Maha jätta oma isa siis, kui ta teda just kõige enam vajab! See oli, nagu oleks röövitud talt parem käsi. Iialgi ei annaks ta talle andeks!

Miililaiused viljapõllud õõtsusid õhtuvalguses ja kummardusid uhke lossihärra ees, kui ta ratsutas tagasi mööda kitsast rada nende vahel.

Aga põldude kohal tiirlesid varesed, tigidad ja aplad.

Vihahoos hüppas Unico hobuse seljast, võttis maast suure kivi ja virutas selle kõigest jõust vareseparve, nii et linnud valjusti kraaksudes põgenesid.

„Vargad!“ möirgas ta.

Siis istus ta jälle hobuse selga, kulmud kortsus ja hambad kokku surutud.

Samal õhtul, kui ta pidi voodisse minema, tegi ta hirmsa avastise. Ta vaatas järsku oma paremale käele, ja talt pääsis metsik karjatus.

Õnnesõrmus oli kadunud!

Ta abikaasa kohkus nii ära, et langes minestusse. Ja sel ööl ei saanud lossis keegi sõba silmale. Kõik käsutati sõrmust otsima. Loss otsiti läbi tornist keldrini, pöörati pahempidi kõik karunahad, tõmmati seinä äärest eemale rasked mööblid, tühjendati rüütli lai süng voodiriietest, jah, soriti isegi kaminais ja koldeis. Asjata.

Järgmisel hommikul päikese tõusul saduldati uuesti Unico hobune. Kahe truü kannupoisi saatel ratsutas rüütel samu teid, kus ta oli ratsutanud õhtul enne seda, pikkamisi, sagedasti peatudes ja otsides. Aga õnnetusele lisaks oli möllanud öösel maru, sadanud vihma ja rahet, mis veel praegugi pähkli-suurustes terades lebas hunnikutena siin-sääl teedel.

Mingit jälgegi sõrmusest ei olnud võimalik leida. Kui rüütel hilja õhtul tuli tagasi koju, viskus ta oma voodile, meeletel, surnuväsinud. Näis, nagu ei suudaks ta enam elada.

Aga vähehaaval võttis elu jälle oma hariliku käigu. Ainult Unico oli muutunud. Ta käis tundide kaupa pikas rüütliisaalis edasi-tagasi ja silitas pahema käega üle parema, nagu oleksid tal valud. Tühi koht, kus oli asetsenud sõrmus, mõjus haavana...

Aastad möödusid. Ja küllalt imelik oli see, et õnn välispidi just nagu oleks lossis nii tugevasti oma kannä maha vajutanud, et ei suutnud muuta oma teed. Aastad olid hääd ja põllud, metsad, kari — kõik edenes nagu ennegi.

Aga sellest hoolimata hädatses Unico sagedasti oma abikaasa vastu.

„Ma pean leidma oma sõrmuse,“ hüüdis ta ikka ja ikka jälle uuesti. „Mul ei ole iialgi ühtki rõõmsat hetke, kuni ma ei ole tagasi saanud oma sõrmust!“

Gita ohkas. Aga tema mõtles koguni millegi muu pääle. Ta mõtted lendasid üle mere ta ainsa poja juure, kes oli nüüd — jah, kus oli ta küll? Ja ta palus palavaid palveid päeval ja ööl, et ta saaks teda jälle näha.

Rüütel vandus pühi vandeid, et ta tagasi saaks oma sõrmuse. Oli peaaegu, nagu oleks ta unustanud Primo ainult sõrmuse pärast.

Siis julges ühel päeval ta vana teener ette panna, et ta peaks kõnelema ühe tuntud targa naisega. Võib-olla teadis tema nõu.

Vanaeit kutsuti lossi. Ta oli räpane ja hall ja sammaldunud nagu mõni metsakivi. Ta soris tuha ja tukkide sees,

keetis kesköö paigu rüütliisaali suurel tuhaasemel mingit pahasti lõhnavat segu ja ümises oma hambutu suuga:

„Maa sees... maa sees, sääl asub kuld. Ja see kasvab, see kasvab!...“

„Kasvab!“ karjus rüütel. „Kivi ei või ju ometi mitte kasvada! Mis nõialoba see on?“ Ta viskas mõningad rahad eide sülle ja palus, et teda edaspidi ei tülitataks tarkadega.

Aga ühel ööl lamas ta ja mõtles. Kuu heitis laia vöödi üle põranda. Gita magas. Tasa nagu varas tõusis Unico üles, riietus, hiilis mööda vahtidest ja läks välja metsa.

„Maa sees!“ oli öelnud eit. Võib-olla oli siiski mingi mõte ta lobas.

Unico tee viis teda tihedasse metsa, kaugele kuivanud puude ja põõsaste keskele. Ta läks ühe kindla sihi poole. Ta tundis teed suure, sileda kaljuseina juure, mis öeldi olevat ukseks maa-aluse kuninga riiki. Sinna läkski ta.

Unico ei kartnud mitte. Ta oli alati uskunud looduse salajastesse jõududesse, mis töötasid inimeste kasuks ja ka nende vastu, kes võisid anda kindlat seletust. Nüüd tahtis ta neilt abi.

Kui ta jõudis sileda kaljuseina juure, paistis kuu kahvatult alla läbi hõredate puukroonide. Rüütel laskus põlvili kivi juure. Ühe hetke kahtles ta. Sambla sees tema kõrval kasvasid mõningad väikesed valged tähtlillekesed, milliseid ta ei olnud näinud iialgi ennemalt. Ilma et ta oleks teadnud milleks, noppis ta need ja pistis mantli vahele.

Siis lõi ta kolm korda oma mõõgapäraga vastu kiviseina. Ja vaata... see avanes.

Unico tundis tahtmatult pikka judinat jooksvat selga mööda, kui ta vaatas trepist alla, mis viis maa-alusesse riiki. All seisis varjusarnane kuju imelikkude, läbipaistvate silmadega. Temast võis nagu risti läbi vaadata. Ta sirutas välja pika, valge käe ja ütles tuulele sarnleva sosinaga:

„Tule alla! Ootasid sind.“

Rüütel astus võlvialusesse, ja kivisein ta kohal sulgus. Ta jäi seisma ja ütles lühidalt:

„Olen kaotanud oma sõrmuse, sõrmuse sinise kiviga. See oli mulle kallis isa mälestusena. Kas see on siin?“

Varjusarnane mees naeratas.

„Su õnnesõrmus,“ ütles ta lameda, madala häälega.

„Ei, see ei ole mitte siin. Otsi ise!“ Ta osutas aarete-hunnikuile, mis olid põrandal.

Unico raputas pääd.

„Õnn,“ jätkas imeline kuju. „Kas usud sa tõesti, et õnn on sõrmuses? Tol ajal, kui rändasin maa pääl inimesena, ei

oleks ma küll tahtnud usaldada oma õnne mingile näilisele esemele. Kuid igatüüks saab ju sõnast „õnn“ isemoodi aru.“

„Noh, mis on siis õnn sinu arvates?“ küsis Unico järsku.

„See on rahu,“ vastas teine vaikselt. „Rahu inimestega, rahu loodusega, rahu iseenesega. Kuid mina eksisin rahu vastu. Olin enesest liig suures arvamisest. Olin vägev mees ja ma tahtsin sundida teiste inimeste saatust ja nende hingi. Tahtsin, et oleksin ise esimene, et minul oleks alati õigus. Siis tuli rahutus. Ja ükski õnnesõrmus maailmas ei suuda sellest jagu saada. — Ja sellejärele kohtuotsus,“ lisas ta vaevalt kuuldavalt. „Kivid ja metallid elava elu asemel!“

„Ja minu sõrmus — kas sul ei ole mingit aimu sellest, kus ta on?“ jätkas Unico kangekaelselt.

Kahvatu kuju raputas pääd.

„Unusta see!“ vastas ta vaikselt. „Elu läheb oma käiku. Võib-olla särab see ühel päeval jälle su sõrmes, kui sa seda ehk kõige vähem ootad. Kuid usu mu sõnu! Sel päeval saad sa aru, et see ei ole mitte sõrmus, mis teeb sind õnnelikuks.“ —

Järsku muutus Unico ümber kõik pimedaks. Kas kadusid ta meeled või kustus valgus maa-aluse kuninga saalis, või läks kuu pilve?

Kui ta ärkas uimastusest, lebas ta jälle oma voodis. Kuu paistis talle otse näkku. Kas oli ta kõik seda unes näinud? Ei! Ta tundis, et hoidis käe kõvasti millegi ümber. Kui ta selle avas, langesid vaibale väikesed valged tähtlillekesed, mis ta oli noppinud sambla seest, enne kui ta koputas vastu kaljut.

Kui Unico ärkas järgmisel hommikul, käitus ta teisiti kui viimastel möödunud aastatel. Ta ei kõnelnud ialgi enam oma sõrmusest. Samuti ei käinud ta enam rüütliisaalis edasitagasi ega hõõrunud oma käsi.

Kogu jõuga viskus ta jälle töösse, ja kõik läks vaikselt ja õnnelikult nagu kogu ta möödunud elu jooksul.

Aga sügaval ta rinnas hakkas üks uus haav verd jooksuma. Ta igatses oma poja järele.

Kus oli Primo? —

Paljude aastate kestel oli ta sõitnud kõigil maailma-meredel, kõikisugu laevadel, väikesil ja suuril. Ta oli näinud ja kuulnud palju, kannatanud häda ja haigusi, olnud tormide ja meriröövlite käes; oli näidanud julgust ja meeleskindlust raskeil silmapilgel ja tõusnud kõrgele auastmetes.

Ühel hääl päeval juhtis ta oma enese laeva läbi murrutuse lahtisele merele. Reis algas lehivate lippudega — ja lõppes laevahukuga. Hirmus maru ajas ta laeva tundmatute väikeste saarte vahele kauges põhjas ühe võõra ranna lähedal.

Ja ühel pimedal kevadööl purunes ta laev vastu kari. Ta ise paisati kuhugi randa, mis näis olevat asustamata.

Aga kui päike tõusis, tuli piki randa üks vana majakavaht. Ta leidis Primo lamamas liikumatuna ja haavatuna kivide vahel. Esiti paistis, et ta on surnud. Kuid vähehaaval pöördus põgenenud elujõud tagasi, ja vana majakavaht ja ta tütar ravisid teda sellise häduse ja hoolega, nagu oleks ta nende kõige parem sõber. Nende keelt ei mõistnud ta mitte, aga ta mõistis nende hädust. Varsti oli tal tunne, nagu oleks ta neid tundnud juba kogu oma elu.

Kui ta viimaks terveks sai, hakkas ta ringi vaatama ja tööd otsima.

Ühes lähedalolevas linnas olid suured laevatehased, ja sääls leidis Primo, mis ta otsis. Oli ju laevaehitus see, mis oli ära-tanud temas armastuse mere vastu, ja nüüd oli ta jälle oma õiges elemendis.

Ta oli noor, tugev ja tark, tubli töömees ja aus kaas-lane. Ta tööjuhatajad õppisid temast lugu pidama, olgugi et nad selle üle naersid, kuidas ta nende keelt porssis.

Kui oli möödunud üks aasta, oli Primo ise tööjuhataja, ja kolme aasta möödudes omas ta ise laevatehase ja ehitas omi laevu.

Samal aastal abiellus ta majakavahi tütreaga. See oleks nagu ammu maha tehtud asi. Ta noor abikaasa oli vaikne ja rõõmus, heledajuukseline ja ilus ja tal olid nii imelised sinised silmad, mis tuletasid Primole midagi meele. Sügaval neis põles nagu väike kiirtetuli, nii sarnane miskiga, mis ta varemalt oli näinud. Aga kus? Ta ei suutnud seda meele tuletada. Ja ta ei murdnud selle üle oma pääd. Ta oli õnnelik oma noore abikaasaga, ja kui ta vaatas selle silmadesse, unustas ta kõik muu.

Siiski — ei! Sügaval eneses varjas ta midagi. Ta ei unustanud iialgi mälestust oma emast. Paar korda oli ta saatnud emale teateid, aga ta ei teadnud seda, kas need olid jõudnud pärrale. Nüüd pidi ta teda jälle nägema.

Kui talle sündis väike tütar, otsustas ta, et kui see saab kolmeaastaseks, reisivad nad kõik tema kodumaale, ja siis näeb ta jälle oma isakodu — kas või ainult eemaltki. Ema pidi ta ka kohtama. Aga ta ei teadnud isegi seda, kas vane-mad üldse elasid. Ta vaid mäletas, et isa lahkumisel oli öel-nud kibedaid sõnu. See mälestus pidi kustutatama, kui see mitte ei olnud liig hilja.

Ühel ta enese uhkel laeval kiikusid nad ühel päeval üle särava mere.

Neil ei olnud sugulasi, kellele lehvitada jumalagajätuks,

sest vana majakavaht oli surnud. Aga nad lehvitasid siiski südame rõõmust, sest nad olid noored, õnnelikud, ja meri ja elu lebasid päikesepaistes nende eel.

See oli hiilgav sõit.

Väike Unica hüppas laevalael ringi ja mängis, ja päevad lendasid nagu tunnid.

Viimaks — viimaks! Sää! nägi ta oma kodumaa rannikut torniliste linnade ja lossidega, piiniate ja kastanimetsadega, mereni ulatuvate maisi- ja nisuväljadega. Tema maa! Primo sulges oma noore abikaasa kõvasti oma käte vahele ja vaatas talle silmi. Ja sää! lõi talle järsku pähe, kus ta oli näinud seda kiirtetuld. Kivis, mis oli asetatud Unico õnnesõrmusesse. Sää! oli see paistnud.

Primo asus elama sadamalinna, kus ta esimest korda oli näinud laeva vettelaskmist. Varsti seadis ta end sisse rikka laevaehitajana ja andis tööd hulgale inimestele. Üks uhke laev teise järele lasti vette tema juhatusel all, ja temast hakati kõnelema kogu ümbruskonnas. Temast peeti lugu kui võimsast ja usaldusväärsest mehest.

Aga terve aasta lasi ta mööduda, enne kui andis enesest elumärke oma vanematele. Ta teadis ainult, et nad elasid. Näis, nagu tahaks ta omada õige kindla pinna jalgade all, enne kui ta end jälle näitas nende ees. Ta ei olnud isegi mitte läbi metsa üles läinud, et näha suitsu tõusvat oma vana kodu korstnatest.

Aga nüüd ei pidanud ta enam kauemini vastu.

Oli varajane suvehommik. Õhk helises lõokeste laulust, ja nisupõllud lebasid tihedaina ja lubavaina, justkui päikese kätte pleekima pandud kuld kangad.

„Unica läheb kõige enne,“ ütles ta oma abikaasale. „Tema on rahutuvike.“

Unica ei kartnud mitte. Ta oli nüüd nelja-aastane. Ta tahtis meelsasti minna. Ta isa saatis teda pikal teel läbi pimedas metsas ja peatus metsaserval. Sää! võis näha ainult põlde ja põlde, mis pikkamisi tõusid ühe väikese metsasalgu poole, ja just sää! selle metsakese serval oli vana loss.

„Mine aga otse rada mööda läbi põllu,“ manitses Primo. „Ära jookse vilja sisse. Seda ei salli su vanaisa. Mine ilusasti üles lossi ja siis otsekohe vana rüütli juure ja pane talle käed ümber kaela ja ütle...“

„Seda mõtlen ma juba sää!“ tähendas Unica isetargalt ja läks.

Primo saatis teda silmadega. Ta kleit paistis punase moonina viljapäade vahel. Nii! Nüüd läks ta ometi teerajalt kõrvale. Näis, nagu oleks ta midagi otsinud! Primo hüüdis

teda, aga ta ei näinud kuulvat. Nüüd oli ta jälle tagasi tee-rajal ja läks kiiresti edasi. Pea paistis ta ainult väikese punase täpina.

Väljas terassil päikese paistel istus Unico poolsuletud silmi. Ta oli väsinud, ja ta oli murelik. Ta mõtles oma poja pääle. Seda oli ta peaaegu alati teinud viimastel aastatel. Kui pahasti oli ta temast aru saanud! Kui armutult oli ta tõuganud ta kodust välja! Oma ainsa poja! —

Kui ta silmad üles tõstis, märkas ta üht väikest tüdrukut punaseis riideis, kes vaevaga ronis üles mööda põldude poolt tulevat rada. Tal oli hele juus ja säravad helesinised silmad.

Mis pidi ta tahtma? Unico seadis end toolil sirgelt istuma ja ootas. Ilma et ta oleks teadnud miks, hakkas ta süda tugevasti peksma.

Väike tüdruk tuli otsekohe tema juure ja ulatas talle midagi, mida ta kandis ettevaatlikult mõlema käega.

„Selle lille siin saad sina,“ ütles ta ja säras üle kogu näo. „See kasvas põllul.“

Ta kõneles Unico keelt. Kes võis see olla? Kuna ta veel ikka tüdrukukest vaatas, võttis ta vastu tema annetuse sellele vaatamata.

„See on ilus,“ jatkas väike, „ja imelik. Vaata ainult, nii imelik on see!“

Nüüd vaatas ta sellele, mis ta hoidis käes. Mis see oli..? Ta kahvatas ja pidi tugevasti hoidma kinni „imelikku lille“, et seda mitte maha pillata.

See ei olnud mingi lill. Kaks tihedalt koos kasvanud nisupääd olid need, ja nende ümber — tema enda sõrmus sinise kiviga. Õnnesõrmus!

Unico vahkis sellele, ilma et oleks suutnud kõnelda.

„Sa leidsid selle, ütlesid sa?“ sõnas ta lõpuks.

„Põllult!“ Väike tüdruk kumardus ettepoole ja toetus usaldavalt vastu rüütli põlve.

„Ma ei tohtivat vilja sisse minna, ütles isa. Aga see siin helkis nii ilusasti ja ütles: ‚Tule!‘ Ja siis noppisin selle. Kas oled pahane, et läksin su vilja sisse?“

„Mis su nimi on?“ küsis Unico. Ta süda peksis tugevasti.

„Unica!“ vastas tüdruk ja vaatas ta poole üles. „Nii kutsutakse mind mu vanaisa järele! — Jah, aga see oled ju sina!“ Ta surus oma väikese esisõrme Unico suud vastu ja hakkas heledasti naerma.

„Kas Unica ei ole sinu meelest ilus nimi?“ küsis ta.

„Väga ilus!“ vastas vana rüütel ja pigistas teda järsku

nii tugevasti, et Unica läks näost tulipunaseks. „Kus on su isa?“

„Isa ja ema elavad linnas mere ääres,“ vastas ta. „Kas sa ei tahaks meid külastada?“

„Jah, seda ma tahan!“ Ta tõusis kähku püsti.



„Aga lill?“

Nisupääd olid laual.

„See ei ole lill,“ ütles Unico mahedalt. „See on sõrmus — sõrmus, mille kaotasin juba ammu, sel päeval, kui — jah, see on ju lõpuks ükskõik. Sa leidsid selle, ja nüüd paneme ta ära.“ Ta võttis ettevaatlikult viljapääd ja pani oma maga-



miskambrisse ühte laekasse luku taha. Võtme pistis ta oma kuue sisetaskusse.

„Vaat’!“ ütles ta. „Nüüd teame ainult meie kahekesi, kus see on.“ Naeratades vaatas ta lapse pääle.

Unica noogutas vastuseks.

Kui emand Gita oli saanud osa imelisest uudisest ja oli suudelnud väikese Unica õitsevat palet, nii et sellel hing kippus kinni jääma, istusid nad hobuse selga. Unico ratsutas musta hobuse seljas, ja Unica istus ees sadulakabal.

Neile järgnesid veel kaks saduldatud hobust, keda juhtisid paar ratsasulast.

Kui nad jõudsid alla randa, näitas Unica, kuhu nad pidid ratsutama.

Ta kodu oli ilus, valgest kivist madal maja, ümbritsetud suurest viljapuuaiast, mis laskus terrassina alla mereni. Väravavõlvi all istus Primo oma abikaasaga ja vaatas tee poole.

„Siin me oleme!“ ütles Unica rõõmsalt juba kaugelt. „Ma võtsin vanaisa enesega kaasa!“ Unico astus hobuse seljast maha ja aitas ettevaatlikult maha ka väikese tüdruku. Ta võttis ta käe kõrvale ja läks elumaja poole.

Aga Primo tõusis üles ja jooksis neile vastu. Ja kui ta jõudis oma isa juure, langes ta põlvili maha ja suudles ta kätt.

„Anna mulle andeks!“ ütles ta ja vaatas üles vana rüütli poole oma ilusate, ausate silmadega. Ja nüüd olid need täis pisaraid.

Ta ei hoolinud isegi sellest, et ratsasulased nägid teda vaese kerjusena lamavat põlvili maantee tolmus.

See oli ju tema isa! Ja nad olid olnud vaenlased! Unico tõstis ta üles ja süleles teda.

„Kõik on unustatud!“ ütles Unico. „Sa olid mees juba siis. See tuli ainult sellest, et mina sind ei mõistnud.“

Ja siis süleles ta ka Primo noort abikaasat.

Siis istusid Primo ja ta noor abikaasa kaasatoodud saduldatud hobuste selga, Unica istus jällegi sadulakabale oma vanaisa ette — ja nii mindi tagasi lossi.

Aga Primo ema, Gita, jooksis kiiresti toast tuppa, et ehtida ja korraldada nende tagasitulekuks. Ja vaevalt oli ta käsi kõike puudutanud viimast korda, kui ta kuulis hobuste kapjade plaginat ja ruttas välja terrassile. Aga ta põlved nõtkusid, ja ta süda tagus nagu vasar. Kas oli sääl midagi imestada? Kümme pikka aastat oli möödunud, kui ta viimati nägi oma poega. Noormehena oli ta lahkunud kodust, mehena, kel oli naine ja laps, tuli ta tagasi, rikas katsumustest ja kogemustest. Kas peaks ta veel olema samasugune nagu enne?

Säält tulid nad! Jah — ta oli samasugune! Suurem ja

tugevam, aga samad silmad ja sama naeratus nagu enne. Ja kui ta löi käed oma ema ümber ja suudles tema käsi, tundis see, kuidas kümme pikka aastat kadusid nagu udu üheainsa pika päikesekiire ees.

Ja kui Gita sai kuulda kõik Primo juhtumused ja kuidas noor majakavahi tütar hoolitsenud ta eest ja ravinud teda, kui ta oli suremas, tundmatuna ja vaesena võõral maal, jah, siis ei teadnud ta mitte, kuidas ta pidi avaldama oma tänu ja rõõmu.

Ta avas kapid ja kirstud ja osutas kõigile kogutud aaretele ja ütles kord korra järele:

„Kõik on sinu!“

Aga Primo abikaasa suudles liigutatult oma ämma kätt ja vastas:

„Midagi muud ei taha ma kui sinu armastust ja usaldust!“ Ja seda mõtles ta ka. —

Siis tuli söögiaeg ja kõik kogunesid ümarguse laua ümber väikeses saalis, mis asetses terrassi pool küljes. Uksed seisid lahti. Unica istus oma vanaisa süles ja sõi kuldlusikaga metsmaasikaid.

Sääl ütles Primo:

„Isa! Sa ei kannagi õnnesõrmust, mille Unica leidis?“ Isa raputas pääd.

„Seda ei ole enam vaja. Ma panin selle ära. Ainult meie Unicaga kahekesi teame, kus see on. Eks ole tõsi?“ Ta kii-gutas väikest punast kimpu oma põlvel.

Unica noogutas iseteadvalt.

„Meie teame! A i n u l t meie!“ kinnitas temagi.

„Aga õnnesõrmus võib meie pärast sinna jäädagi. Meie ei hooli sellest!“ ütles Unico ja löi käega vastu lauda.

„Meie ei hooli sellest!“ hüüdis Unica ja löi ka oma väikese käega vastu lauda, nagu ta oli näinud tegevast vanaisa.

Unico ulatas käe Gitale, kes istus ühel pool ta kõrval, ja Primo abikaasale teisel pool. Primo tegi samuti.

„See on m i n u õnnesõrmus!“ ütles vana rüütel liigutatult. „Ainus, mis püsib ja mida ma iialgi ei tahaks kaotada!“ Tekkis vaikus.

„Vanaisa nutab!“ ütles järsku Unica ja hakkas oma väikese paksu käekesega hõõruma oma päälage. „Ma tunnen, kuidas ta pisarad langevad.“ Ta pööris oma väikese roosa näokese üles Unico poole. „Kas oled kurb, vanaisa?“ küsis ta.

„Ei, olen väga, väga rõõmus!“ vastas Unico ja surus ta tugevasti enese vastu.

„Kui m i n a olen rõõmus, siis naeran ma! — Nii!“

Unica avas suu ja väike sillerdav, õnnelik naer hüppas

ta huulilt. See just nagu oleks teistelegi külge hakanud. Ühe silmapilguga naersid kõik, kaasa arvatud ka tõsised teenrid, kes kandsid toite ümber laua ringi. Sellist rõõmu ei oldud jumal teab kui kaua enam kuulnud vana lossi müüride vahel.

Ja väljas aias ühinesid sellega linnud ja siristasid ja sädistasid ja kisasid elu eest. Kogu õhk laulis. —

„Rahu!“ mõtles Unico. „See on ülim kõigist.“

Keda oli ta kuulnud ütlevat seda? Või oli ta seda unes näinud? — — —

Agas kui vana rüütel õhtul hilja tuli oma magamiskambrisse, läks ta ja avas laeka, kuhu ta oli pannud viljapääd õnnesõrmusega. Õnnesõrmus, mis oli lebanud maa sees kümme aastat ja „kasvanud“ üles valguse kätte, nagu oli ennustanud vana tark. Ta pani võtme laeka ette ja keeras ringi. Agas kui ta tõstis üles kaane — oli laegas tühi!

Ainult mõlemad viljapääd ja näputäis kuivanud mulda lebasid selle põhjal.

Unico seisis kaua ja vaatas alla tühja laekasse, nagu oleks ta juurelnud mingi mõistatise kallal.

„Imelik,“ ütles ta eneses. „Ma tean ju, et panin selle siia. Ma nägin teda! Unica nägi teda! Agas — ükskõik! — Täna olen tundma õppinud, et õnn ei peitu mingis sõrmuses!“



### ***Kas on valget vaske?***

Sattunud rääkima rauast, terasest ja malmist, me unustasime vaskkastrulid sootuks. Näete, see on punasest vasest. Võiks öelda lihtsalt vasest, sellepärast et teist, mittepunast, vaske ei olegi. Harilikult küll kõneldakse valgest vasest. Kuid valge vask ei olegi vask, vaid vase ja tsingi segu. Vaske on tas ainult pool, mitte iialgi enam kui kaks kolmandikku. Mida enam tsinki on valges vases, seda heledam ta on. Kui tsinki on enam kui pool, siis „valge“ vask ongi peaaegu valge. Nii on värvi järelle kerge arvata, kui palju tsinki on valges vases.

Kastrulid, millest on jutt, armastavad väga puhtust. Kui neid ei puhastata, siis nad varsti kattuvad pruuni või rohelise korruga. Seda võikski nimetada vaseroosteks, nagu teda tavaliselt hüütakse, kui vasel ja raual ei oleks üht suurt vahet.

Nimelt, raud roostetab päris läbi. Kuid vask roostetab või, nagu öeldakse, hapendub ainult pinnalt. Pinnale tekkinud roostekord kaitseb allolevat vaske nagu värvgi.

Sellepärast ongi säilinud meie ajani nii palju pronkskujusid \*); roheline rüü, mis neid katab, kaitsis neid sajandite kestel hapendumise eest.

Vaskrahad tumenevad ka kiiresti, hapendudes pinnalt. Neid on kerge uueks teha; vaja vaid kasta nad nuuskpiiritusse. Hapendunud vask lahustub ja värvib nuuskpiirituse ilusasti siniseks, ja raha on jälle puhas nagu uuel.

Valge vask — vase ja tsingi segu — hapendub palju aeglasemalt kui puhas vask.

Vaadakem nüüd kastruli sisse. Seest ta pole sugugi niisugune nagu väljast: mitte punane, vaid valge. See on meile juba tuttav inglantina värv.

Ta kaitseb kastruli hapete ja soolade eest, mis on toitudes. Hapu ja soolane toit söövad vasknõusid. Tekivad vasesoolad, mis on väga mürgised.

Tähendab, inglantina ei kaitse ainult vaske toidu eest, vaid ka toitu vase eest.

### **Mis tefakse savist pääle potfide?**

Imelik on mõelda, et kõik need heledakirjalised potid ja kausid turul ja nõudekauplustes on tehtud kõige harilikumast savist, mida sajatame, kui juhtume kõndima kitsal, libedal külavaheteel.



Kuid mitte ainult potid ja kausid. Mida kõik ei tehta savist: telliskive ja portselaan-kujusid, taldrikuid ja pesusinet, tsementi ja värve. Kuid kõige tähelepandavam, mis võib savi kohta öelda, on, et iga savi koosseisu kuulub ka alumiinium.

Hiljuti seda kergelt metalli tundsid ainult õpetlased, kuid nüüd peaaegu igas köögis on leida alumiiniumnõusid. Ja pole ka ime — alumiinium ju ei roosteta nagu raud ega riku teda hapu toit. Tõsi küll, ta kardab seepi ja soodat, kuid see pole suur häda.

Teda nimetatakse tihti ka „savihõbedaks“, kuid hõbeda vastu ta siiski ei saa. Ta valge värv muutub varsti halliks, sest et ta kattub õhu käes õhukese hapendikihiga, mis rikub ta välimust, kuid kaitseb edasise hapendumise eest. Kuid see ha-

\*) pronks on vase ja inglantina segu.

pend on päris kahjutu, mitte niisugune mürgine nagu vasehapend.

Alumiiniumist ei saa teha asju, mis alati peavad olema ilusad ja haljad.

Kuid selle eest tal on omadus, mida ei ole hõbedal, kullal ega ka terasel: ta on väga kerge, kolm korda rauast kergem. Ja see on tähtis aeroplaanide ehitusel, mis peavad olema võimalikult kerged. Paljude metallidega alumiinium annab väärtuslikud sulatised. Näiteks, duralumiinium — alumiiniumi, magneesiumi, vase ja mangaani sulatis — on kolm korda kergem samasuguse vastupidavusega terasest.

Ja mõelda ainult, et savi, mil kõnnime ja sõidame, on praegu veel puutumatu väärtusliku metalli maak! Alumiiiniumi saadakse praegu teistest maakidest — boksiidist ja krüoliidist. Savist ei ole kasulik teda saada. Ei ole veel leitud tасuvat valmistamisviisi.

Portselaan valmistatakse ka savist, mida tallame. Ta tehakse kaoliinist — kõige puhtamast, valgemast savist, mis esineb harva. Meil siin põhjamaal teda ei leidu.

Kõige harilikum on meil lihtne telliskivisavi, milles on palju igasuguseid lisaaineid.

Mõned neist lisandeist on kerged eraldada.

Paneme tüki savi klaasi ja segame ta hästi veega. Kõik raskemad osised laskuvad põhja, kuid savi jääb valge pilvena vette hõljuma. Valame selle valge vee teise klaasi. Kerge savi laskub pikkamisi põhja kuni vesi muutub peaaegu päris läbi-paistvaks ja klaasi põhja tekib kord savist muda. Teise klaasi jääb terve kogu kive, paetükke ja liivateri.

Neis kahes klaasis toimub seesama, mis toimub looduses mäletamatuist aegadest pääle.

Kujutelge, et savitüki asemel, mis segatud liivaga, on võimas raudkiviseljandik ja on klaasitäie vee asemel käre mägestikuoja, mis mühinal tormab orgu.

Kui kõva ka ei ole raudkivi, kuid ometi ta kardab vett. Ajajooksul terve mäestik laguneb liivaks ja saviks. Jõed kannavad liiva ja savi endaga kaasa alla. Kivikesed ja suuremad liivaterad laskuvad kiiremini põhja, savi ja peen liiv — alles pärastpoole, sääal, kus vool on aeglasem. Nii jõepõhja tekib savilade. Jõgi kuivab või vahetab sāngi, kuid savilade jääb paigale. Ja ainult ümarikuks hõõrdunud kivikesed, mis laskusid klaasi põhja ühes liivaga, kõnelevad jõgedest, mis voolasid kord sääal, kus praegu neist pole jälgegi.

Pääle liiva ja kivide savis on veel lisandeid, näiteks rauaroostet, mis värvib ta kollaseks või punaseks. Sellepärast telliskivid on punased, ehk neid küll keegi ei värvi. Just vastu-

pidi, savist endast valmistatakse värve. Ooker, näiteks, on kollane või punane savi, milles on palju roostet.

Raudkivi muutumine liivaks ja saviks pole nii imestusäratav kui savi muutumine harilikuks köögipotiks.

Tõepoolest, võrreldes kord savitükki potikilluga.

Savi on pehme, kobe. Potikild — tihe, tugev. Savi muutub vee mõjul vedelaks pudruks. Potikild ei muutu vee mõjul.

Savile võib anda ükskõik missuguse kuju — teda võib voolida, võib veeretada õhukesteks plaatideks, venitada pikaks nõõriks. Potikildu ei saa muuta lõhkumata.

Et selgitada see asi, katsume ise valmistada savipotti. See polegi nii raske.

### **Mis võib meile õpetada köögipott?**

Et voolida savist pott, peab kõigepäält valmistama savitaigna — segama vee saviga. Kuid meie ei võta midagi hää usu pääle, vaid küsime: kas ei saa ilma veeta?

Osutub, et võib. On leiutatud press, mis vormib saviasjad — katusekivid, savinõud — ilma veeta. Kuiv savi asetatakse terasvormi ja pressitakse. Tõsi küll, selleks on vaja määratud rõhet — 200 atmosfääri. Kas teate, mis see tähendab?

Et rõhuda näit. „Vikerkaart“ niisuguse jõuga, peaksime asetama talle üksteise otsa 4 täislaaditud kaubavagunit.

Kuid meil ei ole sellist pressi, ja käsitsi muidugi ei saa nii suurt rõhku.

Vesi vähendab hõõrumist üksikute saviosakeste vahel nagu määrdeõli vähendab hõõrumist masinais. Ja vormimine seisabki osakeste nihutamises, asetab nad nii nagu vaja. Ja sellejuures vesi hoiab need osakesed veel koos.

Kuid seda on veel vähe: pressiga vormides me pääle selle surume savi kokku, teeme ta tihedamaks.

Ka siin aitab meid vesi.

Kui kuivatada savitaignast valmistatud asi, siis vesi aurab ära. Selletõttu saviosakesed lähenevad üksteisele, savi muutub tihedamaks. Savitelliskivi võib kuivamisel veerandi võrra lüheneda.

Kuid sel on ka omad halvad küljed. Kuivades saviasjad sageli pragunevad nagu kuivanud loigu põhi. Igaüks vist on märganud kuivamise lõhesid savisel maal, kui maapind pärast vihma kuivab. Nad tuletavad meele suuri pragusid, mis teki-



vad maapinnast maavärisemisel. Ja võib-olla mõnele sipelgale selline lõhe näibki kuristikuna, kuhu kole vaadatagi.

Et savi kuivamisel ei lõheneks, siis talle lisandatakse liiva. Liivaterad, mis laiali pillatud savis, kinnitavad luustikuna savi ja ei lase teda liig tugevasti kokku tõmbuda.

Pärast seda, kui oleme kõik mõistnud, võime hakata tööle.

Võtame tüki savi (pottsepalt), lisandame vett — näiteks ühe kolmandiku — ja sõtkume segamini. Kui lisandame rohkem vett, siis taigen hakkab käsi määrima, kui vähem, siis variseb laiali.

Taignale lisandame natuke peent liiva. Sõtkume hästi, et liiva poleks näha. Jääb veel pott valmis voolida.

Esimese korraga taigen võib-olla ei õnnestu — savi on ju mitmesugune. Üks savi nõuab enam vett kui teine. Taigna koosseisu saab kõige paremini leida katseliselt. Kui üks pott ei õnnestu, siis teeme teise, — kuni saame niisuguse nagu tahame.

Nüüd on potike voolitud. Kuid milline kõver ja inetu ta on! Kui ülalt vaadata, on kohe näha, et ta pole ümarik, vaid lopergune nagu paistetanud põsega inimesenägu.

Ja olekski raske paremini teha. Ega ole kerge teha silma järele nii, et ääred oleksid keskkohast igalpool ühekaugusel. See on umbes niisama nagu peaks joonistama ringi ilma sirklita.

Potimeistrid vormivad potte erilisel vormimispingil.

See pink on — ümarik laud, mis pöörleb teljel. Ta aetakse jalaga ringi. Potimeister paneb tüki savi laua keskele ja, surudes pöidla taignasse, hoiab teiste sõrmedega väljastpoolt.

Keereldes taigen hõõrub vastu sõrmi ja kujuneb ümarikuks seinaks.

See on umbes nii, nagu joonistaksime ringi hoides sirkli paigal ja keerutades paberit. Sirklik on potimeistri liikumata käsi, ja keerlevaks paberiks — ümarik pink.

Ükskõik, hästi või halvasti, pott on valmis. Paneme ta paariks päevaks riivile kuivama.

Pärast kuivamist peame teda põletama. Põletamata ei saa tasse vett valada, sest vee mõjul põletamata savi muutub jälle taignaks. Oleks kena pott küll, mis vee käes muutuks pudruks!

Paneme poti ahju tulistele sütele.

Siin võib juhtuda õnnetus: kui pott on halvasti kuivatatud, siis ta laguneb.

Kuumusest vesi, mis jäi savisse, muutub auruks. Ja aur vajab palju enam ruumi kui vesi, millest ta tekib, ta lõhub poti seinad ja tungib vabadusse.



Et seda ei juhtuks, peab poti hästi kuivatama.

Sel ajal, kui ta on ahjus, mõtleme, miks me ta panime sinna.

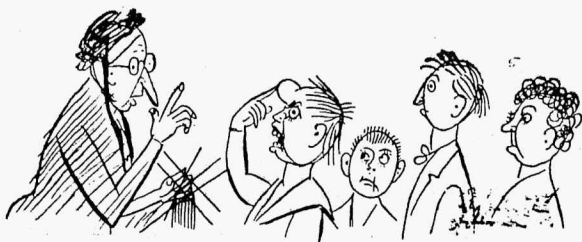
Põletamise ajal saviosakesed keevad, sulavad kokku. Tähendab, põletatud pott ei koosne enam üksikuist osadest, mis kergesti nihkuvad paigast, kui saavad niiskeks, vaid tihedast, käsnataolisest massist. Sellepärast potist ei saagi enam taigent.

Mõne tunni pärast pott on valmis. Ta on nüüd telliskivipunane. Nüüd tase võib valada vett, ilma et oleks karta vettimist.

Kuid tal on üks puudus — ta laseb vett läbi, ehk küll pikkamisi. Üksikute kokkukasvanud saviosakeste vahele jäid urbed, poorid, mille kaudu vesi välja imbub.

Kui vaatate mitte omatehtud, vaid päris köögipotti, siis näete, et ta on väljast mingi õhukese, läbipaistva kilega kaetud. See kile või vaap, nagu teda hüütakse, suleb poti urbed nagu klaasid sulgevad aknaauke. Kui saaksime teha endid nii väikeseks, et mahuksime potiseina pooridesse, siis leiaksime endid väärilises kivikoridoris, mis läheb kivilinenud saviosakeste vahel. Sügav pimedus ümbritseks meid alul. Siis lõpuks näeme valgust, ruttaksime väljapääsu poole ja jõuaksime läbitungimatu seinani. Me tuleme tagasi, läheme teist teed, pöördume paremale, vasakule — igalpool see sein. Läbipaistev vaap suleb kõik väljapääsuteed sellest kivisest vanglast.

Kõige lihtsamaks vaapamise viisiks on — katta pott enne põletamist soolast, liivast ja veest valmistatud seguga. Sool sulab liiva ja saviga kokku ja tekib vaap.



## ***Vandismäe Endu kiri onkel Jaagule.***

Armas ristiisa!

Kas see on häbiasi, kui inimene saab kolmekümne-aastaseks? Minu arvates ei ole, ega oleks maksnud ka Lipingi prei-



lil vihaseks saada, kui ta 30-aastaseks sai. Ja virutas mulle uksega vastu pääd, nii et suur sinine muhk tuli otsaette.

See Lipingi preili, see Iida preili, on meie koolitanta, Vasmanni-mamma täditütar, elab oma koeraga üle kalidori. Käib Vasmanni-mammal abiks süüa tegemas, sööb meiega ühes lauas, justkui oma inimene. Ega tal muidu ole viga midagi, kui aga võileiba meile kooli kaasa teeb, siis määrib võid nii õhukeselt leivale, et seda sääal ainult nimeks on. Ja kui meie vähe kõve-mini oma toas räägime või laulame, siis kukub pahandama ja kisendama, nii et terve maja kajab.

Kui aga pühapäev on ja kohtukirjutaja Juhanson meie kohvi tuleb jooma, siis on Iida preilil pitsist krae kaelas, räägib mokaotsast nii peenelt, et kuula aga. Küllap tahab vist sellele Juhansonile mehele minna. Ega meil ole selle vastu midagi. Ja käia võib siin ka kui tahab, sest siis küpsetab Vasmanni-mamma alati kooki ja me saame ka oma osa.

Noja, ühel õhtul räägiti sünnipäevadest ja siis ütles Johanson, et tema on 26-aastane. Siis ütles kohe Iida preili:

„Ah mõtelge, siis oleme peaaegu ühevanused.“

Mina olin aga tema toas käinud ja piiblikaane päält luge-nud, et tema on sündinud 2. veebruaril 1902, vana kalendri jä-rele. Siis rehkendasin ajaarvamise abil välja, et Iida preili saab 30-aastaseks.

Mina rääkisin seda asja ka teistele, ja meie otsustasime temale uue kalendri järele 15. veebruaril kuidagi rõõmu teha ja õnne soovida. Olgu mis on, ta on ikka omamaja inimene. Pidasime siis nõud kokku, et äratame ta lauluga üles.

Teedlo Ilmar tegi selleks kohe ilusa laulu ja mängis ise viiuliga kaasa. See oli ilus laul, ma kirjutan ta siia üles.

Kolmkümmend korda ringi käind  
on ajaratas jälle.  
Sa oled palju päevi näind,  
mis elu saatnud sulle.

Nüüd sünnipäeva hommikul  
soov pakitseb meil põues,  
ja laulame su akna all,  
ehk külm küll paugub õues.

Me parim soov on: Juhanson  
Sel aastal kosja tulgu.  
Kõik päevad, mis sul ees veel on,  
need õnnepäevad olgu!



See oli ikka päris ilus laul ja ilus viis. Munakaupmees naabermajast ja teised naaberrahvas olid plangu ääre meie laulu tulnud kuulama. Ja see meeldis neile väga, sest kui meie lõpetasime, siis plaksutasid nad käsi ja hüüdsid:

„Tore, tore! Bravoo!“

Siis oli Iida toast hääli kuulda ja kõva juttu. Meie mõtlesime, et küll Iidal on nüüd hää meel. Aga meie ei teadnud, mille üle ta rohkem rõõmustas, kas laulust või sellest kingitusest, mis ma salaja tema tuppa viisin. Meie tegime temale selle kingituse eile õhtul valmis.

Arno leidis pööningult ühe vana ümmarguse koogikarbi. Sinna põhja kleepisime Juhanson'i pildi, mis Vasmanni-mamma albumist võtsime, tegime pildile ilusa raami ümber ja raami ümber panime kuus kooki, mis maksavad 8 senti tükk. Siis panime kaane pääle, selle pääle kleepisime ilusa tähe „Südamlik õnnesoov 30. sünnipäevaks!“ Selle tähe kirjutas Arno laia otsaga suleaga, tuli ilus püstkiri.

Mina viisingi selle kingituse varahommikul salaja Iida tuppa ja panin lauale. Loki lasin ka sisse. See oli ka toredas pühapäeva riides: sinine lint kaelas, ümber keha lai paber ja selle pääl ka kiri, et südamlik õnnesoov 30. sünnipäevaks.

Meie ootasime veel vähe aega väljas, siis kuulsime, et jutt läheb toas ikka kõvemaks. Läksime siis sisse, et kes teab ehk otsivad juba ja tahavad õnnesoovide ja laulu eest tänada.

Saime aga vaevalt kotta astuda, kui Iida preili oma toast välja kargas, vihane nagu nõid. Virutas ukse prauhti lahti ja kohe mulle vastu pääd. Tuli surtsas mul silmist välja, pää hakkas huugama ja tundsin kohe, kuidas muhk otsaette tõusis.

„Mis te teete, poisid! Mis te teete! Oh Jumal, ma olen plameeritud!“

Karjus ja kriiskas, et ei saanud arugi, mis ta ikka ütles, aga heleda häälega kriiskas, justkui rauda viilis. Tõi välja oma vana tolmukloppija või mis ta oli, hoidis tagurpidi käes ja hakkas sellega andma. Loki hiilis ka kalidori ja pistis uluma, ja tuli niisuke möll, et kole kohe. Mina mõtlesin, et ei siin enam kaht nalja ole, katsusin aga, et oma tuppa sain. Teised poisid olidki juba toas.

Siis läks uks lahti ja härra Juhanson astus sisse, pahema kaenla all kirjamapp, paremas kompevekikarp. Kalidor on pimedavõitu, tema prillid löid röskeks, nii et ta midagi ei näinud.

Loki segis edastagasi, jäi härra Juhansonile jalgu, Juhanson komistas, kukkus vastu Iida preilit ja nii suure hooga, et Iida preili ka maha kukkus. Kirjamapp ja kompvekikarp lendasid kus see ja teine. Siis oli naljakas küll vaadata — istusid mõlemad põrandal teineteise vastu, Iida preilil tolmukloppija püsti käes, justkui tahaks härra Juhansoni lüüa.



See oli siis ikka naljakas küll, mina unustasin muhu ja valu ja hakkasin naerma, Vellami Riks viskas enese kätel püsti ja liputas õhus jalgu, teised keksisid ühe jala pääl ümber ja kihistasid ka naeru.

Siis tõugati meie uks järsku kinni, vist Vasmanni-mamma lükkas, ja meie ei näinud, kuidas see möll kalidoris lõppes.

Ei meie oleks uskunud, et siin nii tänamatud inimesed on. Vii neile sünnipäevaks kingitus, laula üles ja vaata, mis saad. Kõige rohkem kahju oli nendest kookidest, mis 8 senti tükk maksid. Pidasime juba nõu, et kirjutame vanematele, et viigu meid teise kostikohta, kus niisukesi asju ette ei tule ja kus võid leivale paksemalt määratakse. Muudkui ühte kohta peaksime kõik jälle kostile saama, sest meie oleme sõbramehed. Aga Iida preilile näitame veel kord!

Varsti tuli Vasmanni-mamma meie tuppa, sukk näpus, ise viha pärast näost punane, ja hakkas noomima. Et meie oleme häbematud poisid, et meie rumala laulu ja tempudega oleme preili Iida sünnipäeva ära rikkunud. Et üks viisakas inimene ei tohi kohe välja pasundada, kui vana preili on, ja trahviks jääme ilma sünnipäeva kohvita ja kookideta.

Siis mina enam ei kannatanud ja ütlesin lausa välja:

„Vasmanni-tanta, meie pole midagi paha teinud. Iga inimene rõõmustab, kui temale sünnipäevaks kingitakse ja laul-

dakse. Kust meie seda teadsime, et Iida preilile see ei meeldi. Meie oleksime oma koogid siis parem ise süönud, need maksavad kaheksa senti tükk. Aga tema lööb mulle uksega võmmi otsaette ja siis hakkab veel tolmukloppijaga... Vaadake kirjutame isadele, missugune see preili on ja kui õhukeselt võid leivale määrub ja kõik!"

Ei siis öelnud midagi, raputas aga pääd ja läks uksest välja.

Mis sa arvad, ristiätt, ega see Iida-preilist ja Vasmannitantast ilus olnud? Ja minul on vist liig hää süda. Tahan ikka teistele hääd teha ja rõõmu valmistada, aga näed, mis välja tuleb. Meie Juhan ütles kodu ka alati: ei maksa kellelegi hääd teha, ela omaette, siis jätaavad su rahule.

Ja soovin sulle ka rahu ja jään

Sinu truu sõber Vandismäe Endu.

Arnold Kaasik, Richard Vellam ja Ilmar Teedlo saadavad sulle ka palju tervit!

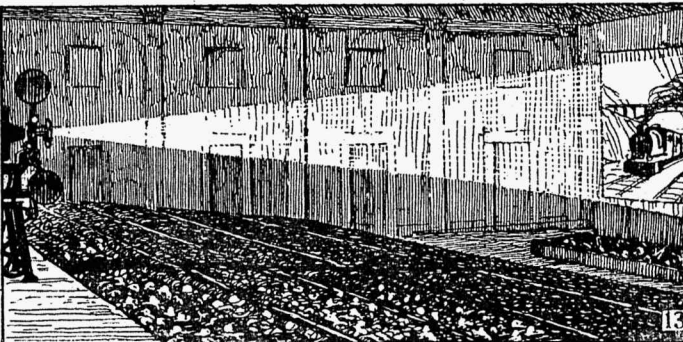
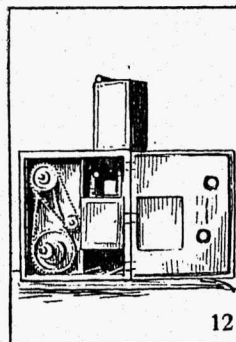
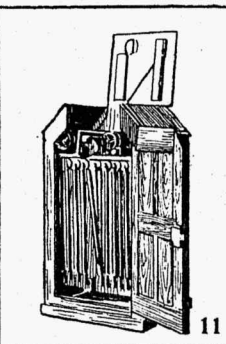
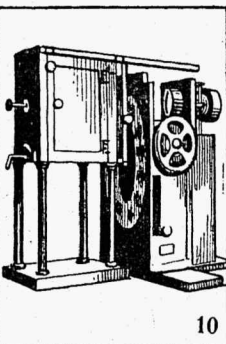
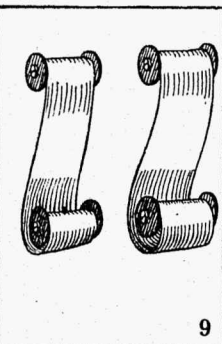
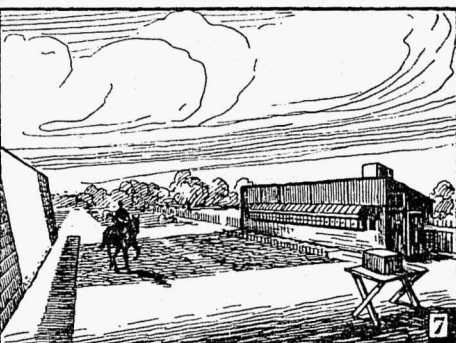
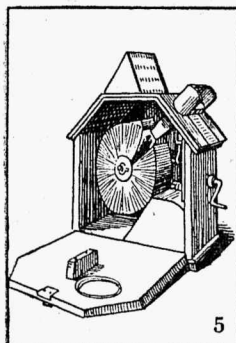
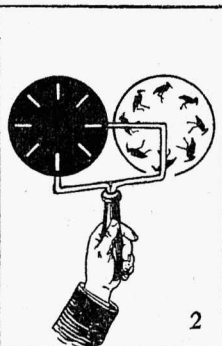
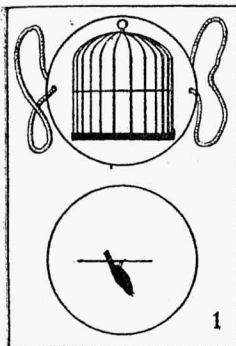
## ***Kino sünnilugu.***

Kino on käesoleva sajandi laps. Tehti ju küll endisilgi ajal katseid panna joonistatud pildid mitmesuguste teravmeeliste abinõudega liikuma, aga alles 20. sajandis jõudis kinoaparaat täiusele. Kui praegu istume kinoteatris, siis mõtleme vaevast, kui palju oli vaja enne katseid ja tööd, kuni saabus see nõiamasin. Juuresoleval pildil näeme need kinoaparaadi eelkäijad ajaloolises järjestikus.

1825. aastal sündis thaumatrop (1). See on sõõr, mille mõlemal küljel on joonistused. Meie pildi ühel küljel on lind, teisel puur. Paremal ja vasakul joonistusest on augud nõõridega, millest keerutades ja tõmmates sõõri saab panna kiiresti keerlema. Keerleval sõõril näeme linnu istuvat puuris.

Seitse aastat hiljem leidsid Plateau Brüsselis ja Stampfer Viinis ühel ajal nõndanimetatud eluratta (2). Kui keerleva ratta pragudest vaadata läbi, siis liiguvad teisel keerleval rattal olevad joonistused. Eluratast täiendav Horner leidis aastal 1838 imetrumli (3). Pildid on joonistatud lindile, mis asetseb trumlis leiduvate vaatepilude all. Kiiresti veerlevas trumlis paistab pilude läbi vaadatud piltide rida ühena liikuvana asjana.

1866. aastal tuli taskukino (4). See on raamatukene, milles leiduvad pildid vaid lehe ühel poolel. Igal järgneval lehel



on kujutatud asi pisut teises asendis, ja kui lehed lasta libiseda kiiresti läbi pöidla ja sõrme vahelt, paistab asi liikuvat. Samale põhimõttele on ehitatud mutoskoop, mida praegugi mõnel pool veel võib haruldusena näha (5).

1879. a. leidis prantslane Reynaud praksinoskoobi (6), mis on ehitatud eluratta taoliselt. Läbi pilu vaatamise asemel siin vaadatakse pilte peeglist, kus nad paistavad liikuvat.

Kõigis neis aparaaides tekkis liikumise mulje reast joonistatud piltidest. Ameeriklane Muybridge kasutas seks esimest korda fotopilti. Seks ehitatud hoonesse asetas ta kolmkümmend fotoaparaati ritta, millede objektiivid olid sihitud vastu valget seinu. Iga aparaat oli ühenduses ta juurest teise seinani mineva nõoriga. Tarvitses seda vaid kergesti puudutada ja aparaat avanes iseendast fotografeerimiseks. Möödasammuv hobune näiteks puudutas kordamööda ligi maapinda jooksvaid nõore ja iga aparaat pildistas ta kolmeskümmes asendis.

Praegusaja kino isa on aga prantslane Marey. Kõik siimaalsed pildid olid vaid ühel kohal liikuvad. Nähti küll näiteks ratsutava hobuse samme ja jalaasteid, ta aga ei liikunud paigast. Marey kõrvaldas selle fotopüssi abil (8). Selle lukus oli fotoplaat, mille kellavärk pani lingist tõmmates liikuma. Sekundi jooksul sai nõnda kaksteist ülesvõtet. Selle aparadi paremus oli see, et ülesvõtmiseks oli vaja vaid üks aparaat ja üks plaat. Kahju oli vaid sest, et saadi teha tosin võtet. Selle parandamiseks Marey 1888. a. võttis tarvitusele pika valgustundliku kihiga kaetud pabeririba (9) oma filmiaparadis. Aasta hiljem asendas W. Fischer-Green pabeririba vastupidavama tselluloidlindiga. Nõnda tekkis rullfilm (9).

Fotografeerimistehnika oli nõnda astunud suure sammu edasi. Halvem oli lugu edasiandmise masinatega, mis olid väga algelised. Austrialasel Uchatiusel läks esimesena korda valgusallika abil tuua pilt paljudele korruga vaatamiseks lõuendile.

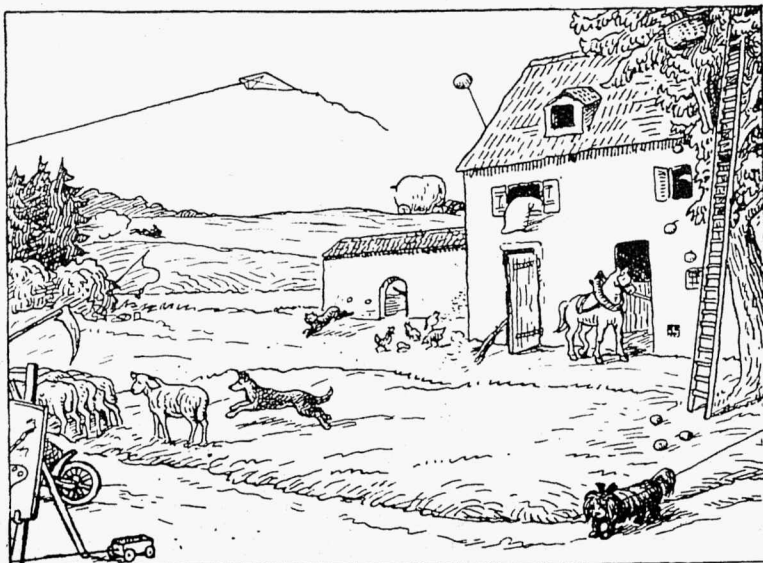
1893. a. tõi Edison oma ehitatud kinetoskoobi (11) avalikkuse ette. See on kinnine kast vaatamispilega ülal. Aparadis jookseb umbes kümne meetri pikkune filmilint üle rullide. Üksikuid filmipilte näeb vaatleja pilust ühekaupa libisevat kiiresti mööda ja näeb sääli kujutatud asja liikuvat. Linti valgustas alt elektrilamp. Seegi aparaat aga võimaldas vaid ühele vaatlemisele.

Lõpliku lahenduse tõi Lumière 1895. aastal oma kinoaparadiga, mis liikuva pildi lõuendile tuues tegi selle paljudele korruga nähtavaks. Ta aparadi täiendati juba järgmisel aastal suuresti. Nõnda siis aastad 1895 ja 1896 on praeguse kinoaparadi 12, 13) sünniaastad.

# Arva, arva, mõista, mõista!

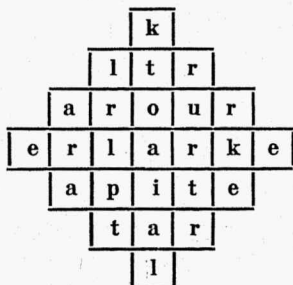
„Vikerkaar“ annab iga nr. ülesannete parimale lahendajale auhinnaks 1 kr. eest raamatuid. Lahendused saatke postkaardiga aadr.: „Vikerkaar“ toimetusele Tallinnas, või laske isiklikult „Vikerkaare“ kirjakasti k. k. ü. „Töökool“, V. Roosikrantsi t. 3.

## 17. ülesanne.



Mitu inimest on sel pildil tegevuses?

## 18. Tähtmõistatus.



Tähed asetada nii, et ülalt alla ja vasakult paremale saaksime tulemäe avause nimetuse.

- 1) Ülalt alla. 1. Kaashäälk.  
 2. Maa liik. 3. Endine Kreeka mõtetark. 4. Vedel arstirohi. 5. Riigikogu liige. 6. Kaashäälk.  
 Arthur Ots ja Korenev.

## Nr. 16 ülesannete lahendused.

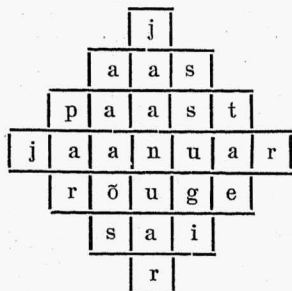
### 15. Eesti riigitegelasi.

- 1) Piip.
- 2) Anderkopp.
- 3) Rahamägi.
- 4) Tõnisson.
- 5) Strandmann.

Õigesti lahendasid: Bim-bam-bulla, J. Korenev, Mikaado, K. Peebo, Huckleberry Finn,

Liivaangu Laulik, Kanar-  
biku Kindral, Van-der-sell  
ja Cow-Boy.

### 16. Tähtmõistafis.



Õigesti lahendasid: Bim-bam-  
bulla, J. Korenev, Peeter  
von Kärbsekonn, Van-der-  
sell, Kanarbiku Kindral, K.  
Kornel, Huckleberry Finn,  
K. Peebo, Cow-Boy ja Mi-  
kaado.

Et selle numbri ülesannete õigesti lahendajaid oli terviga 9, siis heit-  
sime liisku, kes pärib autasu. Liisk  
langes Van-der-sellile.

Saadame talle postiteel kätte tema  
omaks langenud 1 kr. väärtuses raam-  
matuid.

## „Vikerkaare“

iga 5 numbrit, s. o. poolaastakäik, moodustab ühe 160-leheküljelise köite.  
Niisuguseid kõvas pappköites raamatuid on ilmunud juba kolm: I köide  
(nr. 1—5); II köide (6—10); III köide (11—15). Iga köidetud „Vikerkaare“  
poolaastakäigu hind on 1 kr. 50 s. Käesoleval 1932. aastal ilmuvad  
„Vik.“ nr. nr. 16—25, s. o. ikka 10 raamatut aastas.

„Vikerkaart“ võib tellida iga s t numbrist alates.

Järgmises „Vikerkaare“ numbris hakkab ilmuma Vasil Jan'i aja-  
looline jutustis viies jaos:

### „Fööniklaste laev“.

Jutustis kujutab muistsete merivikerlaste julgeid reisiseiklusi. Tege-  
vus sünnib 1000 aastat e. Kr. Hommikumaal ja Vahemerel, samuti Atlandi  
ookeanil ja Aafrika kaldail.

Kogu tolaeagne elu ja kultuur tõuseb jutustist lugedes elavana silme  
ette. Tegelaste hulgas leidub kohutavaid inimepetisi, nagu merirõõvliid  
Lala-Zoor ja Meremot; on õilsaid kaunishingi, nagu vana rändur-filosoof  
Sofeer ja jutustaja ise — nooruk Eli. Kesk eluvintsutusi põleb nende  
hingis igatsus paremate aegade järele, kus ei oleks enam julme ega saagi-  
ahneid inimsaatanaid, vaid kõik ühise vennaliku perena naudiksid kultuuri  
hüvesid ja kaasinimeste lahkust.

Muude tegelaste hulgas — huvitav küll — viirastub ka kuulus  
„Ülemlaulu“ ja „Koguja raamatu“ autor Salomon, lausudes oma tuttava  
aforismi: „Kõik tühi töö ja vaimu närimine.“

**Toimetus:** J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma,  
H. Tõnisson, L. Jürisson, A. Burmeister. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik.  
**Tallitsjuht:** H. Valma. **Väljaandja:** „Töökool“. **Toimet. ja tallit.:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3.

**Tellimishind:** aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1932.

